

RAZVOJ SLOVENSKE ETNOLOGIJE OD ŠTREKLJA IN MURKA DO SODOBNIH ETNOLOŠKIH PRIZADEVANJ : ZBORNİK PRISPEVKOV S KONGRESA, LJUBLJANA, CANKARJEV DOM, 24. - 27. OKTOBER 1995, (uredila Rajko Muršič in Mojca Ramšak). Slovensko etnološko društvo, Znanstveni inštitut Filozofske fakultete, Ljubljana 1995, 320 str.

Slovenski filologi so v svojem delovanju od nekdaj posvečali pozornost folklornim in etnografskim problemom. Spomnimo se samo imen, kot so Ivan Grafenauer, France Kotnik, Vinko Möderndorfer, Niko Kuret, Milko Matičetov in mnogo drugih preučevalcev slovenske ljudske kulture. V svetu slavistike sta znani strokovni reviji za etnologijo "Etnolog", glasilo Slovenskega etnografskega muzeja in "Traditiones", revija Inštituta za slovensko narodopisje. 473

Tudi praktično delo slovenskih etnologov "na terenu", zbiranje folklornega materiala in urejanje le-tega, ni nič manj zanemarljivo.

Kot dokaz plodne znanstvene dejavnosti na tem področju lahko omenimo zbornik posvečen razvoju slovenske etnologije od K. Štreklja in M. Murka do danes, ki vsebuje prispevke s kongresa, ki je potekal v Ljubljani oktobra l. 1995.

Zbornik je razdeljen v tri tematske sklope. Prvi, z naslovom *Etnologija na prelomu 19. in 20. stoletja* (str. 9-75), je posvečen predvsem likoma Karla Štreklja (1859-1912) in Matije Murka (1861-1952); drugi, z naslovom *Razvoj slovenske etnologije in sorodne vede* (str. 77-123), vsebuje prispevke, ki opisujejo povezavo etnologije z drugimi sorodnimi znanstvenimi vedami; tretji, z naslovom *Etnološki raziskovalni programi po Štreklju in Murku* (str. 125-290¹), ki se porazdeli v tri podpoglavja, opisuje pot slovenske etnologije v obdobju, ki sledi Štrekljevim in Murkovim raziskavam. V zaključku zbornika so zbrani povzetki vseh prispevkov v angleščini, italijanščini ali nemščini (str. 292-320). Velika večina sodelujočih pri zborniku je slovenskih znanstvenikov (etnologov, slavistov, muzealcev, kulturnih antropologov, etnomuzikologov, konservatorjev...), ki delujejo v Sloveniji ali so pripadniki slovenskih manjšin v Avstriji in Italiji, aktivni v teh državah. Prisotni so tudi avtorji s Hrvaške, iz Avstrije, s Češke in iz drugih držav, žal pa to v zborniku ni posebej omenjeno.

V prvem delu prvega poglavja, ki je posvečen K. Štreklju (zelo znan v svetu slavistike predvsem zaradi izčrpne in natančno pripravljene izdaje slovenskih ljudskih pesmi¹), srečamo prispevke, ki so zelo splošnega značaja in druge, ki so bolj konkretnega pomena. Med prve spada članek Z. Kumer "Štrekljevo delo za slovensko ljudsko pesem" (str. 9-21) ter članek M. Terseglava "Štrekljev in Murkov pogled na ljudsko pesništvo" (str. 38-44). Med druge prispevke pa spada članek M. Kropelj "Štrekljeva rokopisa predavanj 'Slovanske starožitnosti' in 'Slovanska etnografija'" (str. 22-29), ki govori o še neizdanem Štrekljevem rokopisu ter članek T. Perić

¹ K. ŠTREKELJ, Slovenske narodne pesmi, I-IV, v Ljubljani 1895-1923

Polonijo "U okrilju Štrekljeve Zbirke - Zastičene i skrivene kajkavske hrvatske pjesme" (str. 30-37).

Prispevki, zbrani v podpoglavju posvečenem Matiji Murku, govorijo o njegovem proučevanju etnologije in folkloristike (P. Vlahović, *Pristup Matije Murka proučavanju usmenog narodnog stvaralaštva*, str. 46-50; D. Dukić, *Razotkrivanje epskoga života - Murkov pristup južnoslovenskoj narodnoj epici*, str. 51-57), o njegovi povezavi z ljudskim stavbarstvom (V. Knific, *Matija Murko in varstvo ljudskega stavbarstva*, str. 58-66) ter o njegovem delovanju kot muzeologu (A. Gačnik, *Matija Murko - muzejski kritik in muzeolog: med narodopisno razstavo češkoslovensko v Pragi leta 1895 in "spominom" nanjo leta 1995*, str. 67-75).

474

Odločitev, da so v zbornik vnesli drugo poglavje, ki naj bi prikazalo povezavo slovenske etnologije z drugimi vedami, ni najbolj uspela, saj bi lahko to temo vključili v tretji tematski sklop (mogoče kot podpoglavje), kjer so vključeni prispevki, posvečeni razvoju etnologije v zadnjih desetletjih. Zdi se tudi, da nekateri članki tematsko ne sodijo popolnoma v ta sklop. Seveda je to samo opomba, povezana z obliko in ne z vsebino zbornika. Trije referati zajemajo muzikologijo: J. Snoj, *Muzikologija in etnomuzikologija: dva vidika enega pojava*, str. 104-108; M. Omerzel Terlep, *Razglašeno in uglašeno v ljudski glasbi: kvantna fizika - izziv sodobni etnologiji in etnomuzikologiji* (str. 109-117); S. Pettan, *Etnomuzikologija v Sloveniji in ZDA: izhodišča za primerjavo* (str. 118-123). Drugi članki so posvečeni raznim hipostazam ljudske književnosti. Primerjaj: D. Dolinar, *Ljudsko slovstvo v slovenskem literarnem zgodovinspisju* (str. 77-84); J. Keber, *Pomen etnografskih in zgodovinskih podatkov za raziskovanje leksike in frazeologije* (str. 85-90); V. Nartnik, *K razmejevanju legend in nelegend pri slovenskih ljudskih pesmih* (str. 91-93); M. Golež, *Razmerje med ljudskim in umetnim v sodobni slovenski poeziji* (str. 94-103).

Tretje poglavje zbornika je v večini informativnega značaja. Opazen je predvsem članek I. Slavec-Gradišnik, ki zajema nekatere bistvene probleme: *Med narodopisjem in antropologijo - o razdaljah in bližinah* (str. 125-140). Drugi prispevki se v glavnem nanašajo na zgodovino etnoloških raziskav v Sloveniji. Predstavljene so dejavnosti Slovenskega etnološkega društva (članek D. Krnel Umek, str. 187-194), Inštituta za slovensko narodopisje (M. Ravnik in S. Zemljč Golob, str. 195-197), Slovenskega narodopisnega inštituta Urban Jarnik iz Celovca (M. Makarovič, str. 261-268) in Slovenskega etnografskega muzeja (B. Rogelj Škafar, str. 213-220). M. Ramšak (str. 198-203) opisuje trenutno dogajanje pri pripravi slovenskega etnološkega slovarja. Nekateri prispevki so posvečeni aktualnim problemom etnologije (primerjaj članke: S. Kremenšek, B. Brumen, N. Križnar, M. Klobčar, K. Oder, Z. Koželj) in morebitnim raziskovalnim smernicam (primerjaj članke: R. Muršič, Z. Šmitek, V. Hazler, B. Berce Bratko). Nekateri kratki spisi obravnavajo muzeologijo (primerjaj prispevke: S. Brouček, A. Gačnik, M. Waste). In končno je vrsta prispevkov posvečena ljudski kulturi Slovencev zunaj Slovenije: o izseljenstvu govori B. Čebulj-Sajko, o slovenski kulturi na Madžarskem M. Kozar-Mukič, v Avstriji H. Maurer-Lausegger in F. J. Bister in v Italiji A. Furlan. Nekaj več besed

bomo posvetili zadnjemu prispevku, ker je splošnega pomena.

A. Furlan v svojem kratkem informativnem članku *Etnološka prizadevanja Slovencev v Italiji* (str. 279-281) ugotavlja, da je težko govoriti o kakšnem razvoju etnološke znanosti med Slovenci v Italiji. Kljub temu pa našteva vrsto publikacij in razstav, ki so jih v veliki večini pripravili zanesenjaki, ljubitelji slovenske kulture. Zelo čudno je, da v članku nista omenjeni imeni P. Merkuja in M. Matičetova, ki sta več kot ostali prispevala k zbiranju, seznanjanju in opisovanju etnološkega in še posebno folklornega materiala Slovencev v Italiji.

Omembe vredni sta še dve knjigi R. Dapita, ki sta izšli pred kratkim. A. Furlan na koncu svojega članka izrazi željo, da bi slovenske znanstvene inštitucije bolj konkretno prispevale k razvoju etnoloških raziskav izven svojih državnih meja. 475

Te želje A. Furlana so gotovo upravičene, toda bilo bi korektno nasloviti jih tudi na italijanske inštitucije in na italijanske slaviste. Zelo dolgo je bila kultura edine slovenske manjšine na italijanskem ozemlju kot po nekem tragičnem in nerazložljivem nesporazumu zanemarjena; in to manjšine, ki je precej številčna (približno 85. 000) in že od petnajstega stoletja dalje ohranja svoj jezik, svoje šege, svojo pisano tradicijo (primerjaj: *Starogorski rokopis*, 1492-1498, ali pa znani *Černjejski rokopis* iz leta 1497, letos poteka 500. obletnica). Ni torej slučaj, da S. Bonazza v nekem svojem eseju objektivno ugotavlja, da "bilanca italijanske slovenistike v 50. letih ni bleščeča".²

Najbrž bi bilo tudi na področju etnologije možno storiti mnogo več. Ne smemo pa podcenjevati pomembnega dela predanih in zanesenih posameznikov.

Pri recenziji zbornika ugotovimo, da je izdaja na visokem poligrafskem nivoju z visoko informativno vrednostjo kljub temu, da opažamo prenatrpanost prispevkov, nekaterih tudi zelo kratkih (mogoče bi bila bolj smotrna izdaja manjštevinskih člankov in v obsežnejši verziji). Bralec si po pregledu te knjige lahko ustvari jasno sliko preteklosti in sedanjosti in tudi bodoče perspektive slovenske etnologije.

Nikolai Mikhailov

² S. BONAZZA, *Slovenistika* (G. Brogi Bercoff, G. Dell'Agata, P. Marchesani, R. Picchio), *Slavistika v Italiji, Petdeset let preučevanja (1940-1990)*, Ministrstvo za naravno in kulturno dediščino, Rim, str. 377-399, str. 385